

ćanja društvenog otuđenja, nego se prije može govoriti o *hiperdruštvenosti* koja pretpostavlja intenzivno druženje s vršnjacima, aktivno raspravljanje o glazbi i glazbenom ukusu, kvaliteti sadržaja televizijskih programa ili pak nadmetanje u razinama stručnosti i vještina kad su video igre u pitanju. Također, globalnost sudjelovanja jednim je dijelom opovrgnuta jer se ispostavilo kako novi mediji i tehnologije uglavnom služe za razmjenu informacija s bliskim prijateljima i partnerima, a znatno manje kao sredstvo za razmjenu informacija s »ostatkom svijeta«. Primjerice, nove društvene veze i poznanstva dominantna većina mladih ostvaruje preko škole, ljetnih kampova ili sportskih aktivnosti, odnosno onih društvenih institucija koje već dobro poznajemo.

Hanging Out, Messing Around, and Geeking Out: Kids Living and Learning with New Media iznimno je važan teoretski i metodološki pothvat u istraživanju odnosa medijskog okoliša i mladih, iako nije lišen svojih nedostataka. Impresivna je iscrpnost podataka, kao i količina i struktura sugovornika/ca, no nedovoljno se problematiziraju kulturne i ekonomske razlike koje generiraju razlike u ishodima formalnog i neformalnog učenja mladih u novom informacijsko-komunikacijskom kontekstu. Također, ostaje nejasno što svi ti indikatori povezani s participacijskim žanrovima govore o širim, globalnim društvenim i kulturnim procesima u američkom društvu. No, iako je istraživana populacija američkoga kulturnog pojasa, korišteni pristupi i metodologija mogu biti od velike koristi i važnosti za hrvatski medijski okoliš. Prilagod-bom korištenih instrumenata na kulturno-društvene specifičnosti regionalnih i

kulturnih zona hrvatskog društva mogu se dobiti odgovori o načinima i značajnjima koje nove tehnologije i mediji imaju u svakodnevnom životu mladih s obzirom na kulturne predispozicije s kojima ulaze u tu vrst interakcije.

Krešimir Krol
*Odjel za sociologiju,
Sveučilište u Zadru*

17. svjetski sociološki kongres (»Sociologija u pokretu«)

Göteborg, Švedska, 11–17. srpnja 2010.

Najavljujući 17. svjetski sociološki kongres, donedavni predsjednik Međunarodnoga sociološkog društva (*International Sociological Association – ISA*) Michel Wieviorka ustvrdio je da je determinizam u društvenim znanostima mrtav. Ne osporavajući kontinuitet interesa za proučavanje društvenih struktura, mehanizama i oblika reprodukcije, u sadašnjim je okolnostima naglasio svijest o potrebi za promjenom koja nastaje temeljem ljudskog djelovanja i mašte. U žarištu sociološkog proučavanja u sljedećem bi se razdoblju, prema Wieviorki, trebalo naći razumijevanje društvene promjene: da bi se mogla njome pozabaviti, sociologija se mora pokrenuti, na isti način kao što su danas u pokretu individualni i kolektivni akteri u globalnom svijetu.

Taj sadržajno pojednostavljeni okvir poslužio je očito kao nadahnuće za za-

jednički nazivnik kongresa, izražen sintagmom »Sociologija u pokretu« (*Sociology on the Move / La sociologie en mouvement / La sociología en marcha*). Riječ je o postupku uobičajenom u sličnim prigodama, kad više ili manje spretno odabran i retorički efektan naslov treba poslužiti kao crvena nit koja ipak povezuje obilje raznorodnih priloga i na stanovit način izražava preokupacije trenutka u pojedinoj struci. Međutim, u pozivu za prijavu referata, programski odbor ipak je znatno preciznije ocrtao teme izdvojene kao prioritete za današnji trenutak sociologije te kao takve osobito poželjne za raspravu u okviru kongresa.

Prioritetne teme kongresa. Istaknuta je, u prvom redu, potreba za tematiziranjem »rata i nasilja«, za koje je rečeno da ih je sociologija – zbog stanovitih liberalnih i progresivističkih predilekcija – često zanemarivala. Nadalje, osobito se važnim smatralo tematizirati »održivost«, u smislu koji se proteže iznad proučavanja vidljivih ekoloških posljedica postojećih društvenih neravnoteža: sada se očekuje produbljena sociološka analiza njihovih uzroka.

Sintagmom »svijet razlika« označen je pak prioritet koji dovodi u pitanje svojedobno uvriježeno shvaćanje o homogenosti modernizacijskih procesa: danas je jasno da različite civilizacijske matrice dovode do »višestrukih modernosti« te da uspon Azije relativizira postavke europskih i sjevernoameričkih perspektiva.

Sljedeći prioritet, označen prilično nepreciznim i zapravo neprimkladnim izrazom »djelovanje i mašta«, odnosi se na percipiranu potrebu otvaranja sociološke znanosti prema razvojjima u

prirodnim znanostima i transdisciplinarnim područjima (kulturnim i vizualnim studijima, kao i proučavanju komuniciranja u virtualnoj stvarnosti).

Naposljetku, naglašavanje važnosti teme »religije i moći« našlo je uporište u sve većoj skeptičnosti prema pretpostavci o sekularizaciji kao neizbježnoj posljedici procesa modernizacije. Prema programskom odboru kongresa, religija se više ne vidi tek kao ostatak predmoderne povijesti. Dinamika i artikulacija religijskog iskustva sve su intenzivniji, povećava se znanstveni interes za religijski nadahnute društvene pokrete te proučavanje instrumentaliziranja religije u političke svrhe.

Uz ove teme, o kojima se kroz duže vremensko razdoblje raspravljalo na programskom odboru ISA-e, donedavni potpredsjednik udruge za kongresni program Hans Joas je u svom uvodnom obraćanju izdvojio još dva moguća programska niza, koja su nametnuli mjesto održavanja skupa te nedavna kriza financijskih tržišta diljem svijeta. Kad je o prvom elementu riječ, smatralo se da skandinavska lokacija skupa stvara osobito dobar kontekst za raspravu koju snažno nameću i politički i znanstveni razlozi: raspravu o krizi modela socijalne države i izazovima koje su pred nju postavile pojave povezane s procesom globalizacije.

Naglasci, smjernice, ostvarenost tematskih prioriteta. U kolikoj su mjeri referati, okrugli stolovi i plenarna predavanja odgovorili na očekivanja što ih je u pozivu formulirao programski odbor kongresa? Unatoč najboljoj volji i nazočnosti kongresu tijekom cijelog njegovog trajanja, doista nitko ne može dati iscrpan, potpun i objektivan odgovor na to pitanje. Nema, naime,

načina da se pohvataju sve niti skupa na kojemu je sudjelovalo 5007 sociologa i sociologinja, gdje su naizgled nebrojeni referati izlagani u organizaciji 55 znanstvenih odbora i pet tematskih skupina te unutar brojnih predsjedničkih, plenarnih, integrativnih i *ad hoc* zasjedanja, sve u okviru svakodnevnog programa događaja koji je – uz kratke stanke za obroke – trajao svaki dan od 8.30 do 22 sata.

Svima onima koji/e su – prema preporuci već na početku skupa izrečene dosjetke – bili/e dovoljno »sociolozi/ginje u pokretu« i svakodnevno se žurno kretali/e među brojnim događajima, ipak je bilo moguće steći razmjerno pouzdanu sliku o naglascima i smjernicama koje se danas na globalnoj razini oblikuju unutar struke. Kongres *ISA*-e u tom je smislu specifičan, jer za razliku od skupova nacionalnih, pa i kontinentalnih udruga, doista okuplja sudionike/ce sa svih strana svijeta (ovaj put iz 103 od 193 zemlje koje su u ovom trenutku široko priznate u međunarodnoj zajednici).

Nadalje, na skupu je zasebnim predavanjima ili raspravama unutar većih tematskih cjelina bio zastupljen doista velik broj znanstvenika/ca sa statusom »zvijezda«, odnosno osoba čija riječ ima osobitu težinu ne samo u znanstvenoj nego i široj javnosti. Štoviše, bilo ih je toliko da je ovdje možda lakše navesti tko od takvih nije sudjelovao/la na skupu u Göteborgu. Uz dužnu ispriku svima koji/e možda pretendiraju na takav status, a na kongresu se nisu pojavili/e, valja zapaziti da je u publici ponajviše zamijećen izostanak Anthonya Giddensa i Scotta Lasha te najavljenog Zygmunta Baumana, koji je u zadnjem trenutku otkazao predavanje predviđeno

uz dodjelu nagrade Znanstvenog odbora *ISA*-e za sociološku teoriju.

No, ono što je – bez ikakve fraze – možda još važnije od toga jest nazočnost zamjernog broja mladih sociologa/inja koji/e su svojim izlaganjima ukazali/e na budućnost razvoja discipline, kao i mogućnost da se na licu mjesta istraži što o globalnim problemima imaju reći, primjerice, predstavnici struke iz Islamske Republike Irana (na kongresu ih je bilo zastupljeno 38).

Osobni dojmovi po logici stvari nesavršenog izvjestitelja, koji je u obzir uzimao i broj zainteresiranih u pojedinim predavaonicama, intenzitet rasprava te prosječnu dob sudionika, o naglascima, smjerovima i trendovima koji su se na kongresu iskristalizirali upućuju približno na ono što slijedi u ostatku ovog teksta.

Pođe li se od prioriteta koje je prije samog skupa zacrtao njegov programski odbor, može se reći da je na možda najmanje odaziva naišao poziv na raspravu o temi rata i nasilja. Točnije rečeno, dok je o nasilju bilo dosta riječi, pa i u metaforičkom smislu nasilja u teoriji, pogotovo kad je riječ o rodnim temama (zapažen istup Sylvie Walby), rat – čini se – nije intenzivno tematiziran na način na koji su to organizatori zamislili. To, međutim, ne znači da se motivacija za bavljenje ratom iz perspektive koja bi bila više strukovna, a manje politizirana, neće razviti u skoroj budućnosti, čemu možda pridonese i spomenuto izravno naglašavanje važnosti te teme.

Kad je, pak, riječ o temama održivosti, svjetova razlika te religije i moći, čini se da su one u velikoj mjeri ispunile očekivanja o svojoj središnjosti. Prve dvije u prethodnoj rečenici spomenute teme bile su nazočne u radu brojnih

znanstvenih odbora, u rasponu od onih koje se bave stanjem okoliša do stanja u turizmu ili općenito ekonomiji. Obje teme povezane su i s raspravama o mobilnosti, istaknutim u prethodnom razdoblju. Zaključak više priloga na temu je, čini se, da će u budućnosti doći do smanjenja globalne mobilnosti, odnosno da će i dio stanovništva razvijenog svijeta biti »osuđen na mjesto« na način na koji su to danas siromašni. Zanimljivo je također da se u referatima čije teme dodiruju prioritet održivosti obrađuju sadržaji za koje nekad možda ne bismo očekivali da se tako izravno nominiraju u prvenstveno sociološkoj raspravi (npr. automobil, beton, ugljik). Jedno od predavanja s takvim pristupom koje je izazvalo najviše interesa bio je referat Johna Urrya »o budućnosti sustava«: ono je također navijestilo sve veći broj ljudi koji će biti »trajno lokalizirani«.

Religijske teme obrađene su, pak, u vrlo jakoj konkurenciji referata znanstveno visoke razine, a pristupano im je u rasponu širem od onoga naznačenoga u popisu prioriteta. Također, valja primijetiti da su se izlaganja u tom području dobro povezivala s naglascima drugih naznačenih prioriteta, što na drugi način ponovo svjedoči o njihovoj važnosti.

Iako je, kao što je već rečeno, naslov »djelovanje i mašta« neprikladno odabran kao okvir u koji je trebalo postaviti potrebu otvaranja sociologije prema transdisciplinarnim područjima, ne može se reći da takvih pokušaja na skupu nije bilo. Upravo suprotno, pokušaja je bio znatan broj, ali su njihovi rezultati u najboljem slučaju polovični. Pohvalna je, s jedne strane, intencija sociološke znanosti prema otvaranju dru-

gim disciplinama i uspostavi interdisciplinarne suradnje, međutim za pohvalu nikako ne može biti vidljivo nedostavno poznavanje teorijskog vokabulara i postignutih dosega tih disciplina u područjima od obostranog interesa.

Primjerice, izlaganja u tematskoj skupini za vizualnu sociologiju, koja bi pristup vizualne semiotike ili vizualnih studija mogla – bar potencijalno – obogatiti novim društveno-znanstvenim naglascima, pokazala su da u smislu terminološke i metodološke preciznosti za vizualnom semiotikom zaostaju najmanje dva desetljeća. Nakon odslušanog niza referata u toj tematskoj skupini, nema nikakve sumnje da bi većinom mladim praktičarima/kama ove razmjerno recentne sociološke specijalizacije dobro došlo podrobno proučavanje dosega i poteškoća disciplina koje su ranije naišle na poteškoće s kojima se oni/e danas susreću.

Slično se može reći i za nastupe uglednih sociologa/inja koji/e su svoja izlaganja pokušali/e obogatiti semiotičkom perspektivom. Celia Lury pristupila je temi razlika »simboličke« i »društvene« analize ipak više s motrišta potonje. Predavanje Richarda Swedberga o novoj središnjosti materijalnosti u ekonomskoj sociologiji bilo bi, pak, znatno profitiralo od šireg i semiotički utemeljenijeg pristupa shvaćanjima Charlesa Sandersa Peircea o prirodi percepcije i pojmu znaka. Bilo kako bilo, očito je ipak da sociologija svoj budući razvoj neće moći ni konceptualizirati ni ostvariti izvan interdisciplinarne suradnje, o čemu je dovoljno naznaka bilo i u drugim izlaganjima na kongresu.

Opći metodološki i akademski trendovi. S obzirom na doista nepregledno more predavanja i referata izloženih na

kongresu, koji naravno i sami izražavaju razlike i specifičnosti kontekstâ u kojima su nastali, bilo bi – na nužno ograničenom uzorku – neprimjereno, a u svakom slučaju rizično, pokušati iznijeti prosudbe općenite naravi. Međutim, više od dvanaest sati svakodnevnog sjedenja u raznim tematskim skupinama tijekom trajanja kongresa ipak stvara stanovitu sliku o općim trendovima na skupu, a posljedično i u struci koja na njemu predstavlja rezultate rada u prethodnom četverogodišnjem razdoblju.

Kad je riječ o metodologiji empirijskih istraživanja, može se s prilično velikom pouzdanošću konstatirati stanovito slabljenje interesa za kvantitativne pristupe. Ne može se reći da na kongresu nije bilo referata koji su izvjestili o rezultatima kvantitativno utemeljenih istraživanja. Isto tako, ne može se reći da nije bilo zasjedanja posvećenih razmatranju metodoloških tema s kvantitativnim predznakom. Međutim, takvi su događaji u pravilu bili slabo posjećeni i s primjetnom fluktuacijom publike čim bi došlo do rasprava strogo metodološke naravi. S druge strane, pretežan broj referata koje sam pratio bili su utemeljeni u kvalitativnoj analizi ili su pak teorijski interpretirali obrađivane teme. Prema slobodnoj procjeni, takvih je referata bilo približno 80% među onima kojima sam posvjedočio, pri čemu valja istaknuti da takav nepovoljan omjer ipak ne zavisi o osobnim preferencijama nego svjedoči o općenitijem trendu na kongresu, što su ga potvrdila i iskustva drugih sudionika/ca. Zanimljivo je također primijetiti da su referati utemeljeni na kvalitativnim istraživanjima često iznosili vlastite metodološke pretpostavke i dvojbe u manjoj mjeri

od onih, znatno rjeđih, utemeljenih na kvantitativnim istraživanjima.

Govoreći vrlo općenito, ali nalazeći ipak podlogu u doista brojnim izlaganjima kojima se moglo posvjedočiti na kongresu, moguće je konstatirati i primjetne razlike u akademskim kulturama referenata/ica različitih dobi. Stariji/e izlagači/ice u pravilu imaju više potrebe detaljno iznositi vlastite metodološke pretpostavke i navode iz prošlosti specijalizacije kojom se bave. Mlađi/e su, čini se, više usmjereni/e na dekontekstualizirane nalaze pojedinačnih istraživanja, pri čemu ponekad pokazuju izrazitu uzrujanost zbog kritičkih primjedbi (to se najčešće odnosi upravo na – u znanosti uobičajena – upućivanja na prethodne spoznaje u području ili moguće drukčije pristupe).

Također, kad je o akademskim kulturama riječ, pokazuju se znatne razlike u pristupu i argumentaciji s obzirom na geografsku lociranost tradicije iz koje dolazi pojedini/a izlagač/ica. Kad je riječ o spomenutoj akademskoj postupnosti i utemeljenosti, na nekoliko se primjera pokazalo da mlađi/e izlagači/ce školovani/e na sveučilištima u njemačkom govornom području znatno više od prosjeka uvažavaju takav pristup. Isto vrijedi i za sudionike/ce koji/e dolaze s mjesta što, navodom Raewyn Connell, »rekonstruiraju sociologiju s globalne periferije« (tako formuliranoj temi bila je posvećena i zapažena *ad hoc* sesija pod predsjedanjem Connell).

Načelno govoreći, može se reći da su povijesno i disciplinarno dekontekstualiziranim izlaganjima skloniji/e mladi/e izlagači/ce iz zemalja engleskog govornog područja, no i u tom slučaju primjetni su slučajevi u kojima »periferija« tematski i metodološki

ki osvaja »centar«. Stoga, primjerice, slučajevi u kojima mlada istraživačica prekomorskog etničkog porijekla na sveučilištu u Texasu istražuje filmove što opisuju iskustvo različitih generacija turskih migranata u Njemačkoj (referat Tamal Jazim i Roberta Shandleya), nimalo ne iznenađuju. Štoviše, čini se da se u budućnosti može očekivati veći broj takvih, ranije prilično neobičnih konstelacija.

Konačno, kad je o temi akademske kvalitete riječ, valja naglasiti da je ona izrazito varirala s obzirom na profil specijalizacije pojedinog znanstvenog odbora, kao i sastav te brojnost njegova članstva. Dok je u slučaju ranije spomenute religijske tematike, prema riječima voditelja/ica pojedinih zasjedanja, bilo doista teško odlučiti kojem/oj od autora/ica izvrsnih referata ne dopustiti govoriti na kongresu nego tek omogućiti prilaganje referata u pisanom obliku, u pojedinim tematskim područjima (primjerice, urbanoj sociologiji) bilo je i referenata/ica koji/e su se predstavili/e prvenstveno kao aktivisti/ce i stoga ne do kraja kompetentnima odgovoriti na sva pitanja koja publika može postaviti. No, s druge strane gledano, i takvim je primjerima potvrđen interes za ono što sociologija može ponuditi pri rješavanju gorućih društvenih problema, kao i potreba da se takve, problematične situacije predstave upravo sociološkoj znanstvenoj javnosti. Nesumnjivo je da i jedno i drugo na svoj način doprinosi razvoju discipline.

Posebne sociologije, aktualne teme. Govorimo li o zastupljenosti posebnih sociologija na kongresu, potrebno je najprije istaknuti da se njihova relativna važnost možda najbolje vidi po snazi članstva pojedinih znanstvenih odbo-

ra i tematskih skupina. No, važnije od toga jest možda konstatirati trend koji obuhvaća različite posebne sociologije, a tiče se potrebe nešto detaljnijeg ekspliciranja teorijskih polazišta pojedinih interpretacija od onoga na koji smo navikli u hrvatskoj praksi. Pritom valja naglasiti da ta polazišta nisu nužno utemeljena u sociološkoj znanosti niti u njezinoj povijesti.

Štoviše, može se reći da su znanstveni odbori za povijest sociologije ili usporednu sociologiju percipirani kao ugledne i potrebne ali na neki način od matice događaja izolirane strukovne specijalizacije. Nadahnuće i teorijski okvir često se, kako je već rečeno, traži i u strukama povezanim s aktualnim temama.

Ukupno gledano, važno je biti svjestan – kao što je u svom predavanju ustvrdio Jeffrey Alexander – da kao sociolozi/ginje interpretiramo, a ne samo promatramo događaje, čime spomenuti autor obrazlaže aktualnu povećanu »kulturaliziranost sociologije« i važnost kulturne teorije pri interpretaciji društva. U njegovu zapaženom izlaganju našlo se mjesta i za pozicioniranje nove važnosti moralnosti u sociologiji.

Iako je, uz Alexanderovo, na kongresu održan još čitav niz zanimljivih plenarnih izlaganja, na ovome mjestu valja reći da će se u ovome prikazu – ponovno zbog preobilja različitih na kongresu zastupljenih znanstvenih interesa – procjena interesa za pojedine posebne sociologije i aktualne teme usredotočiti prvenstveno na specijalnosti koje su u stanovitom odnosu prema lokalnoj (hrvatskoj) praksi i istraživačkim prioritetima.

U prvu skupinu područja od interesa valja svakako ubrojiti ona koja se

tiču hrvatske lokalne situacije već po logici njezine uključenosti u odvijanje globalnih procesa. Od interesa je u tom pogledu, kao i drugdje, prvenstveno tema deterritorijalizacije o kojoj je nadahnuo govorio veteran Alain Touraine. U situaciji u kojoj su se ekonomski procesi posve emancipirali od još uvijek teritorijalno zasnovanog poretka političke participacije, on smatra da je potrebno učiniti sve da bi ekonomska sudbina pojedinog društvenog aktera ponovo zadobila teritorijalnu dimenziju. To se, međutim, više ne može činiti s modernističkih pozicija, koje valja temeljito redefinirati kroz pojam i buduću praksu globalnih prava.

Slično je govorila i Saskia Sassen, koja je tom prigodom iznijela svoj novi teorijski pojam »prava uprave nad teritorijem« (*territorial authority rights – TAR*), zasnovan između ostaloga na proučavanju prakse kupovine velikih površina zemlje u Africi, što ga provodi kineska vlada, a što Sassen smatra primjerom prakse koja će u budućnosti zadobivati sve veću važnost.

Sljedeća velika skupina tema povezanih s globalizacijom i statusom lokalnih društava (te njima pripadnih sociologija) jest ona koja se bavi mogućnostima povezivanja teorije i empirijskih istraživanja. Iz izlaganja većeg broja istaknutih teoretičara/ki postalo je jasno da još nije optimiran proces individualiziranja globalno obuhvatnih teorijskih postavki tako da mogu odgovoriti potrebama »lokaliziranih sociologija«. Zadatak koji predstoji u neposrednoj budućnosti jest izgradnja novog sociološkog sustava, koji bi uvažio potrebu metodološkog kozmopolitizma u empiriji, a ipak se mogao prilagoditi lokalnim situacijama i potrebama. Ulrich Beck, koji se nepre-

stano zalaže za kozmopolitske perspektive, ovaj put je naglasio da iz rasprava ove vrste ipak nije uputno isključiti nacionalnu dimenziju.

Manuel Castells smatra da će razvoj tehnologije i dalje pridonositi decentralizaciji svijeta, unatoč centraliziranoj okosnici kojom teku pojedini tehnološki procesi. Sujata Patel, govoreći o potrebama sociologije i društava »globalnog Juga« smatra da je potrebna i teorijska decentralizacija, konkretnije rečeno novi teorijski model koji bi trebao objasniti iskustvo modernosti izvan Zapada. Takav bi model, međutim, imao reperkusije i na europsko shvaćanje modernosti: da bi se shvatio jezik Europe potrebno je epistemološki pogledati izvan nje.

Od tema ove razine općenitosti, za aktualnu je hrvatsku situaciju vjerojatno najznačajniji interes za jezik ekonomije, koji se sve više oslanja na razmjerno apstraktne semiotičke operacije. Sociologija također pokušava ući u njihove meandre, pri čemu međutim sve češće izostaje društvena analiza, odnosno analiza društvenih posljedica proučavanih apstraktnih jezičnih operacija. I u tom području potrebno je stanovito povezivanje naizgled posve emancipiranih sfera kako bi se razumjeli njihovi učinci i kako bi se moglo utjecati na njih.

U sljedeću skupinu moglo bi se smjestiti teme i procese koje šira javnost doživljava osobito važnima u aktualnom hrvatskom društvenom trenutku, a za koje se pokazuje da se s frapantnom sličnošću odvijaju i drugdje, gdje ih intenzivno obrađuju različite posebne sociologije. U nju se ubrajaju teme: znanja, znanosti i obrazovanja; lokalnog i regionalnog razvoja; turizma i okoliša; položaja mladih i neza-

poslenosti; ekonomije kulture i načina provođenja slobodnog vremena. Osobito je lako bilo zapaziti paralelizam u odvijanju procesa urbane degradacije te sve snažnijoj slici grada kao mjesta nejednakosti i nedostatka integracije. Svim tim temama i područjima posebne sociologije u Hrvatskoj u skoroj bi budućnosti morale posvetiti znatno više pozornosti.

Konačno, valja spomenuti i one teme i područja koja su u hrvatskoj sociologiji i društvu još od osobitog interesa, a drugdje čini se ne izazivaju podjednaku pozornost. Prvenstveno je to područje sociološke analize medija, za koje se u Hrvatskoj opravdano pokazuje velik interes, a koje se na svjetskoj sceni postupno emancipiralo u posebnu disciplinu ili, barem, područje istraživanja. Bilo kako bilo, teme iz područja medija na kongresu *ISA-e* uglavnom su prezentirane u vezi sa širim procesima komuniciranja znanja i kulture. Isto tako, na kongresu su se teme povezane s proučavanjem položaja žena pokazale znatno manje središnjim nego što je to bio slučaj u prošlosti i nego što je to u Hrvatskoj akutna potreba. To se vjerojatno, kao i u slučaju medija, događa zbog emancipacije dijela tematike u zasebno polje proučavanja, a isto tako i zbog postizanja dovoljno jasne (teorijske ako ne društvene) pozicioniranosti ove vrste rasprave. Na isti način može se spomenuti još niz tema i područja, u rasponu od rata i posljedica rata do etničkih odnosa, koji su u različitim radnim skupinama na kongresu doduše

bile dostojno zastupljene, ali više nemaju središnjost koja im se opravdano pridaje u Hrvatskoj.

Novi izvršni odbor ISA-e. U dijelu kongresa posvećenom administrativnim pitanjima obavljeni su poslovni sastanci i izabrana nova rukovodstva pojedinih znanstvenih odbora za razdoblje od sljedeće četiri godine. Obavljena je i primopredaja dužnosti predsjednika izvršnog odbora *ISA-e*. Predsjednik u odlasku Michel Wiewiorka u svom je opraštanju od dužnosti naglasio da je sociologija prevladala stanovitu krizu koja se osjećala u sedamdesetim i osamdesetim, pa i devedesetim godinama dvadesetog stoljeća. Organizaciju ostavlja znatno osnaženom, o čemu govori dosad najveći broj članova/ica, gotovo za trećinu veći nego pri preuzimanju dužnosti. Za novog predsjednika izvršnog odbora izabran je Michael Burawoy s Kalifornijskog sveučilišta Berkeley, prethodno potpredsjednik *ISA-e* za nacionalne udruge. S tog je mjesta znatno pridonio regionalizaciji djelatnosti organizacije, te je stoga njegov izbor razmjerno dobro primljen i u onim krugovima članstva koji bi možda na njegovu mjestu radije vidjeli predstavnika sociologije »globalnog Juga«. Široku podršku među članstvom ima i Burawoyeva platforma razvoja »javne sociologije«, odnosno povećanja šire društvene vidljivosti i korisnosti discipline, koju je početno nominirao još u vrijeme svog predsjedanja Američkim sociološkim društvom (predsjednički govor 2004.).

Mirko Petrić

*Odjel za sociologiju,
Sveučilište u Zadru*